

ژانر فرار (Escape)

برخی از بهترین و ماندگارترین فیلم‌های تاریخ سینما مانند اثر به یادماندنی...

همشهری آنلاین-مهدی تهرانی: برخی از بهترین و ماندگارترین فیلم‌های تاریخ سینما مانند اثر به یادماندنی "رستگاری در شاوشنک" تماما؛ یا به نحوی به ژانر فرار تعلق دارند. این مهم اهمیت این گونه‌ی سینمایی را می‌رساند.

گونه‌ی فرار در سینما اگرچه می‌تواند یک ژانر مستقل نیز در نظر گرفته نشود اما بسبب جذابیت‌های ذاتی و محبوبیت فزاینده؛ و همچنین دارا بودن قواعد خاص؛ به وجه مستقل نیز تعریف می‌شود.

قواعد ژانر در گونه‌ی فرار ساده است. عناصر داستان در این ژانر می‌توانند از یک تا صد؛ متغییر داشته باشند. اما در صورت کلی داستان در ژانر فرار مربوط به گریز شخصی است از حبسی که خواسته یا ناخواسته گریبان‌گیرش شده است.

ژانر فرار به شدت با ژانرهای حادثه‌ای؛ پلیسی؛ جنایی مرتبط است و برخی فیلم‌ها اگرچه داستان اصلی را در ژانر فرار روایت می‌کنند اما کلا در ژانر ترکیبی قرار می‌گیرند.

بر این اساس گستره تولید در ژانر فرار می‌تواند داستان را به سمت وسوی درام اجتماعی؛ ملودرام؛ کمدی؛ روانشناسانه و حتی ترسناک هدایت کند.

پیشینه ژانر فرار در سینما به سال‌های دور می‌رسد. اقتباس‌های سینمایی؛ نیز فراوان ساخته شده‌است. و در این میان سینما بازهم وام دار ادبیات اینچینی بوده است.

شاید شاخص‌ترین فیلم در این باره؛ "پاپیون" ساخته‌ی فرانکلین شافنر با حضور استیو مک کوئین و داستین هافمن محصول 1973 است. این فیلم اقتباسی است از رمان پاپیون نوشته‌ی هنری کریپر. کتاب زندگینامه‌ی واقعی نویسنده از دوران حبس طولانی مدت و فرار او است.

برخی حوادث اجتماعی و تاریخی و جغرافیایی کلان نیز در رشد ژانر فرار در سینما اثرگذاری فراوانی داشته‌اند. برای مثال جنگ جهانی دوم یکی از مهمترین این حوادث به شمار می‌آید. به‌نحویکه طی سال‌های 1940 تا کنون در باره فرار اسرای متفقین از بازداشتگاه‌های نازی‌ها صدها فیلم تولید شده است.

برخی آثار در ژانر فرار که به دیگر گونه‌ها نیز تنه می‌زنند؛ داستانه‌های ویژه‌ای در لوکیشن محدود محبس و همچنین فرآیندهای پس از فرار ارائه می‌دهند. چنین فیلم‌هایی حقیقتا اگر داستان کاملی داشته باشند بهترین آثار این ژانر را تشکیل می‌دهند.

رستگاری در شاوشنک The Shawshank Redemption حقیقتا بهترین مثال در این رابطه است. درام اجتماعی فرانک دارابونت محصول 1994 (با حضور مورگان فریمن و تیم رایبیز) در باره حسابداری است که 19 سال تمام در زندان سر میکند اما در تمام این سالها مشغول حفرتونلی برای فرار بوده است.

آثار شاخص در این ژانر می‌توانند بیان کمدی نیز داشته باشند؛ پول را بردار و فرار کن محصول 1967 ساخته‌ی وودی آلن و یا حبس ابد ساخته تد دمی نمونه‌هایی از این نوع تولید هستند.

برخی آثار نیز به لحاظ لوکیشن و داستان به ژانر فرار تشابهاتی نشان می‌دهند. فیلم‌هایی مانند مسیر سبز ساخته فرانک دارابونت با حضور تام هنکس محصول 1999 و یا شاترآیلند ساخته مارتین اسکورسیزی هردو در محیط محبس روایت می‌شوند اما فرار جزئی کوچک از کل داستان را تشکیل می‌دهند.